

[zprávy](#) | [nástěnka](#) | [redakce](#) | [inzerce](#) | [učebnice](#) | [odkazy](#) | [kurzy](#) | [předplatné](#) | [prezentace škol](#) | [seznamy VŠ, SŠ](#)

banners/2kconsulting.png

[zprávy](#) | [nástěnka](#) | [redakce](#) | [inzerce](#) | [učebnice](#) | [odkazy](#) | [kurzy](#) | [předplatné](#) | [prezentace škol](#) | [seznamy VŠ, SŠ](#) |

archiv

zpravy

Učitel'ské noviny č. [24/2013](#)

[tisk článku](#)

BEREME ČERNÉ PETRY, KTERÉ JINDE NECHTĚJÍ,

Hodně toho pamatuje a umí o svých vzpomínkách vyprávět. Dnes je Jaroslav Šturma ředitelem Dětského centra Paprsek pečujícího o děti a mládež (nejen) do osmnácti let s těžšími a kombinovanými postiženími, přednáší dětskou klinickou a poradenskou psychologii a dětskou psychologickou diagnostiku na katedře psychologie FF UK v Praze, je předsedou Českomoravské psychologické společnosti, řádným členem Mezinárodní akademie pro výzkum poruch učení v USA atd. atd. Seděli jsme v jeho pracovně v Rodinném centru Zdeňka Matějčka, kolem spousta knih a kvetoucích kytěk a J. Šturma vzpomínal.

Cesta k Paprsku

„Když se po revoluci otevřely možnosti pro činnosti, které dřív narážely hlavně na ideologické překážky, rozmýšlel jsem co dál. Měl jsem možnost jít ‚akademickou cestou‘, ale cítil jsem, že spíš budou scházet lidi v praxi. Hodně jsem o tom hovořil s prof. Matějčkem a prof. Dunovským, se kterými jsem v té době spolupracoval. Pomohli mi uvědomit si, že bude třeba najít novou, kvalitativně lepší cestu péče o děti i dospělé s těžkým postižením. Měli jsme představu, jak to udělat, znali jsme situaci v zahraničí, měli jsme i nabídky pomoci z různých zemí,“ vysvětluje J. Šturma.

Chtěl posunout pojetí upřednostňující ústavní péči k podpoře rodin, které se rozhodnou svému členovi s postižením pomoci. Tehdy to podle něho vypadalo většinou tak, že děti s těžším postižením obvykle skončily kdesi v pohraničí v nějakém zámku či vile zabavených po válce sudetským Němcům a upravených jako ústav sociální péče. Nelíbilo se mu, že tyto děti bývaly uznávány za nevzdělavatelné i nevychovatelné. „Říkalo se – je osvobozené od povinnosti vzdělávat se. To nebylo osvobození, to bylo zbavení práva na vzdělání. Naše snaha byla postavit do centra pozornosti ne instituci, ale dítě v kontextu jeho rodiny, zjistit, co potřebuje, a nabídnout služby a poradenství. Soustředit na místě, které je pro rodiče dosažitelné, odborníky, kteří mohou poradit a pomoci, a v případě, kdy je to nutné, poskytnout i mobilní péči – tedy když nemůže hora k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře. Když je pro rodiče docházka do našeho centra neřešitelným problémem, dojíždí odborníci (rehabilitační pracovníci, logopedi, psychologové atd.) za dítětem a jeho rodiči do rodiny,“ popisuje svůj záměr J. Šturma. Už tehdy s kolegy prosazoval, aby děti do tří let zůstávaly v rodině, aby nevyužívaly ani denní stacionář. Starší děti pak mohou být na část dne v dětském centru, kde dostanou odbornou péči, kterou rodina nabídnout nemůže.

„Měl jsem možnost krátce po revoluci absolvovat stáž v zahraničí a po návratu jsme se skupinou odborníků založili Integrační centrum. Měli jsme sídlo na Žižkově, ale pak zřizovatel, tedy městská část dosadila do vznikajícího zařízení ředitele, který měl zcela jiné představy než my. Manažer, dřív snad vedoucí nějakého obchodu se zeleninou... Prostě to nešlo. Většina z nás odešla, zařízení pod nekompetentními vedoucími skomíralo, ale nakonec přežilo, což bylo dobře. Asi po třech letech za mnou přišli, abych toto zařízení vedl, ale to už jsem byl tady v Paprsku. Ale pomohl jsem najít lidi, kteří své práci rozuměli. Dneska tedy Integrační centrum existuje, funguje a doplňuje strukturu nabídky služeb lidem s postižením,“ říká J. Šturma. Byl tehdy dokonce nějakou dobu nezaměstnaný, jeho velká rodina se dostala i do hledáčku odboru sociální

péče, který dal seznam chudých početných rodin Armádě spásy... Její zástupci jim na Vánoce přinesli jakýsi dárkový balíček pro potřebné... Byla to prý dobrá zkušenost.

Po několika měsících díky pražskému magistrátu a odvaze ředitele dr. Fanty přešli jako tým do Centra sociálních služeb ve Vlašské ulici. A začali v budově bývalé mateřské školy v Praze 9 budovat středisko Paprsek. Nejdřív jako jedno ze zařízení tohoto Centra sociálních služeb, po určité době se osamostatnili.

Od rané péče k chráněnému bydlení

„Bojovali jsme o to, aby i děti s těžkým postižením mohly absolvovat školní vzdělávání, díky tomu tu vznikla základní škola speciální, je to pobočka počernické školy. Řada našich záměrů překračovala nejen třeba hranice městských částí, ale i rozpočtů...“ chválí J. Šturma jindy tak kritizované úředníky.

Dneska má Paprsek čtyři pobočky, ze zrušené školky na Proseku se například nestal butik, jak to bývalo, mají středisko na Červeném vrchu, v Horních Měcholupech, v Petrovicích. Paprsek – to už není „jen“ o rané intervenci a o ambulantní péči. Klienti odrůstají a potřebují (pokud je to možné) se v rámci svých možností osamostatnit. Přípravují v Lahovicích už druhý dům chráněného bydlení, byty budou určeny dospělým autistům... V těchto dnech čelí J. Šturma a Paprsek nové výzvě: jedno ze středisek – chráněné bydlení v Lahovicích – bylo zaplaveno povodní. „Život nutí neustat,“ lakonicky poznamenává J. Šturma.

Nedávno otevřeli rodinné centrum zejména pro rodiče, kteří mají děti v náhradní rodinné péči, a pojmenovali ho po Zdeňku Matějčkovi, s nímž spolupracovali až do jeho smrti. Je to moderní budova, v níž psychologové a sociální pracovníci hovoří s rodiči, kteří mají zájem o adopci nebo pěstounskou péči, připravují je na ně, i rodiče dětí s postižením tu najdou potřebné služby na jednom místě. A není to poslední cíl – je ještě nutné zařadit do systému pomoci i zařízení nejen pro samotné postižené děti, ale i pro jejich rodiče, aby si mohli odpočinout, protože kdo starost o takové dítě nezažil, nedokáže si představit, co znamená možnost odmyslet se.

„Říkám jasně – bereme si dobrovolně ‚Černé Petry‘, děti, které nikdo jiný nechce. A pomáháme rodině, aby svoji nelehkou situaci zvládla. Aby se podařilo udržet na co nejvyšší úrovni kvalitu života samotného dítěte s postižením i jeho rodičů, když samotnou podstatu poškození mozku změnit nedokážeme,“ popisuje J. Šturma hlavní úkol Paprsku.

Nechtěl být psychologem

Nechtěl být vlastně psychologem. Původně mířil k jazykům, studoval romanistiku, moc ho to bavilo, dodnes si čte v originálu Danteho Božskou komedii. Jenže pak rodiče onemocněli a on se musel starat o sourozence. Přerušil studium a začal pracovat jako vychovatel v dětské psychiatrické léčebně. Na rok, myslil si. Jenže práce s dětmi ho chytla. Přestoupil proto z romanistiky na psychologii a pak při studiu začal v jednadvaceti, snad jako nejmladší v republice, pracovat v dětské psychiatrické léčebně v Dolních Počernicích jako psycholog.

„Léčebna úzce spolupracovala s krajskou psychologickou ambulancí, kde byl dr. Matějček. Znal jsem ho z filmu Děti bez lásky, který se tehdy promítal. Vyhledal jsem ho, seznámil se s ním. Nabídl mi pak spolupráci a já s nadšením přijal. Byl v té době mým supervizorem, dalo by se dneska říci. Tehdy, v roce 1963, vlastně začala naše celoživotní spolupráce,“ vzpomíná J. Šturma.

Se Zdeňkem Matějčkem to prý byla tvrdá škola. Spousta klientů, tisíc ročně. Ano, byl velmi laskavý, ale nesmírně náročný. Určitě v tom hrálo roli to, že byl sám postižený, kulhal. Jeho velikost je i v tom, jak se vyrovnal s touto svojí slabinou, v jeho případě tělesně, nejen psychicky. Jediné nevlídné slovo od něho člověk neslyšel. A když už se na někoho opravdu rozložil, říkal: To je ale mák...

Šesté dítě

Na konci osmdesátých let dostal J. Šturma nabídku od prof. Dunovského, aby nastoupil do dětské kliniky v Krči na místo právě po dr. Matějčkovi, který odcházel do důchodu. „Mně v Počernicích nic nechybělo, ale taková nabídka se neodmítá. Navíc se tam rýsovala další spolupráce právě se Zdeňkem Matějčkem,“ říká J. Šturma. Tam poznal chlapce, byl těžce nemocný, rodina nefunkční, otec alkoholik, o dítě se nestaral. Dítě takhle žilo čtyři roky jen v pyžamu, neumělo ani chodit ze schodů. Mělo nastoupit do SOS dětské vesničky,

ale i tam se lekli práce s jeho dlouhodobou nemocí. „Nejdřív jsem se rozhodl vzít Jirku domů na prázdniny. A pak, když se nerýsovala jiná možnost, zeptal jsem se doma, co by tomu řekli, kdyby u nás zůstal. Naštěstí manželka si jako zdravotní sestra věděla rady a našich pět dětí to nakonec odsouhlasilo. Chodil pak i do běžné školy, učil se celkem dobře. Moc si přál psa, tak jsme ho sehnali, propašovali jsme mu ho i do nemocnice, když tam naposledy ležel. Žil s námi deset let, pak nemoci podlehl. Víte, když dneska vyprávím uchazečům o pěstounství, co je čeká, stačí, když si vzpomenu na deset let s Jirkou,“ povzdechne si J. Šturma.

Radmil Švancar

PhDr. Jaroslav Šturma

69 let

Psycholog

Zájmy: grafologie, románské jazyky, Dante Alighieri, John Milton, J. A. Komenský...

Motto: Rozšiřme toleranci srdce.

Jak nesete životní tíži svých klientů i jejich rodičů?

„Snažím se stejně jako sebe chránit kolegy proti vyhoření tím, že pracuji s dětmi s různým postižením, aby u některých viděli zřetelné zlepšení, to hodně pomáhá.

Když přijde nový klient, snažím se rozlišit věci nezměnitelné a věci změnitelné, to mě naučil právě prof. Matějček. Taková malá detektivka, často složité pátrání. To je profesionální pohled. Ale psychické zátěži se prostě člověk nevyhne. Vidíte složitost života rodiny, někdy její rozpad, zhoršování ekonomického statusu. A tak si občas vezmu do ruky nějaký text třeba ve starofrancouzštině a při něm relaxuji.“

Jste věřící – je víra na počátku vaší práce s lidmi s postižením, nebo naopak tato práce vedla k tomu, že věříte v Boha?

„Ve víře jsem vyrůstal, ale motiv k této práci to nebyl. Nevím, jaký bych byl bez ní. Možná to jako obecný předpoklad trochu pomohlo. Víra sama o sobě není záruka slušnosti a kvalitní práce s lidmi s postižením. V Paprsku pracuje na sto lidí, nevím, kolik jich je věřících, ale vím, že řada z těch, kteří nevěří, je vynikajícími odborníky a skvěle klientům pomáhají. A na straně druhé, někteří věřící odešli, protože nároky této práce nezvládli. Víra není prostě kritérium pro kvalitu člověka. Navíc – slova jsou jedna věc a realita chování leckdy něco jiného.“

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let jste spolu se Zdeňkem Žlabem a Zdeňkem Matějčkem vytvořili pověstnou trojici označovanou „štužlamat“. Proč podle vás byly vaše semináře tak populární?

„V té době nesybobody to byl ostrůvek volnosti. Když jakýsi učitel z Kralup získal naši pozvánku podepsanou zkratkou ŠTUŽLAMAT a zeptal se na ministerstvu školství jakéhosi ideologa, který se příznačně jmenoval Moudrý, zda jde o oficiální akci, dostal odpověď: Žádného soudruha Štužlamata neznám ... A zakázali nás. Ředitel pražské krajské poradny doc. Vladimír Hrabal nás ale tehdy institucionálně pokryl a semináře mohly pokračovat. A popularita? Možná právě to neotřelé myšlení, ideologicky nezátížené. Znalost praxe, vždyť na konci šedesátých let jsme se Zdeňkem Matějčkem osobně s ruksakem s pomůckami na zádech vybírali děti do prvních dyslektických tříd. A Zdeněk Žlab byl vynikající speciální pedagog, který uměl učitelům říci, co konkrétně s dětmi dělat... A svoji roli jistě hrála i laskavost a popularita dr. Matějčka, že se tradice tzv. dyslektických seminářů držela tak dlouho a naplňovala sál například v tehdejší Klubu školství v Praze Na Příkopech.“

 banners/1558389600_patron-deti_390x60.jpg

 okentes_2019_3.gif

 anketa

Je čas pro zásadní změnu modelu maturitní zkoušky?

[ANO](#) ano 48%

[NE](#) ne 32%

[NEVÍM](#) nevim 20%

 termaly_losiny_10-19.jpg

 freecinema_240x100b.png

 inzerce

- [Hledáte práci?](#)
- [Nabízíte práci?](#)
- [Prodáváte nebo chcete koupit?](#)
- [Chcete jet na výlet nebo školu v přírodě?](#)
- [Potřebujete školní pomůcky a vybavení?](#)

 linka_duvery_240x100.jpg